



Health Information Seeking for a Disease Epidemic: A Case Study of Kermanshah Citizens in the Covid 19

Amin Zare^{1*}

1. Assistant Professor, Department of in information Science, Razi University, Kermanshah, Iran

Article Info.

Received: 2020/03/30

Accepted: 2021/01/14

Abstract

Background and Objectives: The importance of information varies depending on the need for it and the situation in which one lives, and sometimes becomes of critical value. The concept of health and health literacy are concepts that relate to health and its domains and affect one's ability to act on health information and to better control personal, family, and community health, and thus not only an individual but also an individual characteristic. It is considered as a key determinant of community health. The outbreak of coronavirus and Covid 19 in late 2019 prompted the World Health Organization to declare an epidemic, and the need for accurate and accurate information to combat the virus and the disease became a serious need, with many at hand they searched for news and information about the disease and ways to prevent or treat it. In view of the above, the present study seeks to explore the ways and channels of information and news related to Covid disease among Kermanshah citizens.

Methodology: This study was descriptive, descriptive, and applied in terms of purpose. Survey method was used and data were collected using a questionnaire. The validity of the questionnaire was evaluated by a number of masters and PhDs. The reliability of the questionnaire was calculated using Cronbach's alpha coefficient (0.81). The population of this study should have included all citizens of Kermanshah if it were conducted under normal circumstances, but given that the present study was conducted in a situation of crisis and isolation epidemic, it was not possible to reach all citizens equally and equitably; Since the questionnaire could not be distributed, the questionnaire was distributed electronically through two groups and a telegram channel to 29812 citizens of Kermanshah and all were asked to answer the questionnaire. , Participate in research. The sample size required was 377 according to Morgan's chart and simple random sampling. The questionnaire was sent to the mentioned groups and channels on 27/12/1398 and by the 6/6/1399 377 people participated in the study. Data were analyzed by SPSS software (version 22) at both descriptive and inferential levels.

Findings: Citizens of Kermanshah also relied on public messengers such as Telegram and WhatsApp as well as social networking sites such as Instagram and Twitter for information on Covid 19 related health. The average

score of these two sources indicates that Kermanshah citizens are heavily using these two tools to inform Covid 19. However, the difference between the components of meaningful cyberspace and standard deviation score indicated a high diversity and distribution of responses. Findings from a doctors questioning to find out about Coronavirus and Covid 19 showed that public doctors were more frequently referred, both in face to face and indirectly by telephone or social media. But overall, the mean score indicated that referral rates to doctors were below average.

Discussion: For Kermanshah citizens, awareness of disease symptoms as well as prevention methods of Covid 19 were prioritized to health information, meaning that awareness of symptoms and ways of disease prevention was more than other motivations and goals. They were interested. This is especially true for those who have not yet had the disease, and perhaps if the patients had access to and participation in the research, follow-up goals such as information seeking through treatment would have been more prominent. The overwhelming use of media by respondents to obtain health information at the time of the outbreak of the Corona virus can be justified from two angles. The first type is the tool and its resources and features and the second is the type of data collection through electronic questionnaire form. As the questionnaire was distributed electronically and data were collected, many of the participants in the study were people who used cyberspace, messenger, and social networks at a relatively large level. Citizens' high usage of audio-visual and audio media to inform health about Covid 19, along with a few referrals to doctors and using of official sources such as books and journals, can be risky because it reinforces the possibility that some information Non-specialist and undocumented to be used by citizens about this disease.

Keywords: *Covid 19, Corona virus, health information seeking, Kermanshah*

*Corresponding author: Email: a.zare@razi.ac.ir

How to Cite:

Zare, A. (2022). Health Information Seeking for a Disease Epidemic: A Case Study of Kermanshah Citizens in the Covid 19. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 14(Special Issue: COVID-19): 1-13.



اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری: مطالعه موردی شهروندان کرمانشاهی در بحران شیوع کووید ۱۹

امین زارع^{۱*}

۱. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۱۱

چکیده

هدف: شیوع ویروس کرونا و بیماری کووید ۱۹ در اواخر سال ۲۰۱۹ میلادی باعث شد تا سازمان بهداشت جهانی اعلام همه‌گیری نماید و نیاز به اطلاعات موثق و صحیح برای مقابله با این بیماری به یک نیاز جدی تبدیل شد؛ به گونه‌ای که بسیاری از افراد به جستجوی اخبار و اطلاعات پیرامون این بیماری و راه‌های پیشگیری یا درمان آن پرداختند. هدف از پژوهش حاضر بررسی اهداف و منابع کسب اطلاعات و اخبار مرتبط با بیماری کووید ۱۹ در بین شهروندان کرمانشاهی پیردازد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر نوع، توصیفی و از نظر هدف کاربردی بود و با استفاده از روش پیمایشی انجام شد و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه الکترونیکی گردآوری شدند.

یافته‌ها: شهروندان کرمانشاهی نیز برای اطلاع‌یابی سلامت مرتبط با کووید ۱۹ بیشتر متکی به پیام‌رسان‌های عمومی نظیر تلگرام و واتس‌آپ و نیز صفحات شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام و توییتر بودند.

نتیجه‌گیری: استفاده بالای شهروندان از رسانه‌های مجازی و دیداری شنیداری برای اطلاع‌یابی سلامت در مورد کووید ۱۹ در کنار مراجعه اندک به پزشکان و رجوع به منابع رسمی نظیر کتاب و نشریه می‌تواند مخاطره‌آمیز باشد؛ زیرا این امکان را تقویت می‌کند که برخی از اطلاعات غیر تخصصی و غیر مستند در مورد بیماری یاد شده مورد استفاده شهروندان قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: کووید ۱۹، ویروس کرونا، اطلاع‌یابی سلامت، کرمانشاه

*نویسنده مسئول

ایمیل: azare@razi.ac.ir

استناد به این مقاله:

زارع، امین (۱۴۰۱). اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری: مطالعه موردی شهروندان کرمانشاهی در بحران شیوع کووید ۱۹. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۱۴ (ویژه‌نامه کووید ۱۹): ۱-۱۳.

مقدمه و بیان مسئله

رفتار اطلاع‌یابی را مجموع کنش‌های یک فرد برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود دانسته‌اند که در برگیرنده فعالیت‌هایی چون اهداف جستجوی اطلاعات، روش جستجو، مشکلات جستجو و عوامل مؤثر بر آن است (Broussard, 2019). رفتار اطلاع‌یابی حوزه‌ای وسیع در مباحث علم اطلاعات و دانش‌شناسی است که پژوهش‌های آن بیشتر در حوزه کیفی قرار می‌گیرد (Fadaei, 2016) با این وجود بسیاری از پژوهش‌های انجام شده در این حوزه با استفاده از روش‌ها و رویکردهای کمی و آماری نیز انجام شده است. (Wilson, 1999). از سویی دیگر Wilson (2002) رفتار اطلاع‌یابی انسان را فرایندی می‌داند که در تعامل با افراد، شبکه‌های اجتماعی، موقعیت‌ها و بافت‌های مختلف شکل پیدا می‌کند و موقعیت‌ها و بافت‌های متفاوت می‌توانند بر رفتار اطلاع‌یابی افراد تأثیرگذار باشد و این فرایند را دچار برخی تغییرات نماید.

اهمیت اطلاعات بسته به نوع نیاز و موقعیتی که فرد در آن به سر می‌برد، متفاوت است و گاه ارزشی حیاتی می‌یابد. سلامت و سواد سلامت مفاهیمی هستند که بر توانایی فرد برای عمل کردن به اطلاعات بهداشتی و کنترل بهتر سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی اثر می‌گذارد و به این ترتیب، نه تنها یک ویژگی فردی بلکه به عنوان تعیین کننده کلیدی بهداشت و سلامتی در سطح جامعه به حساب می‌آید (Ramezankhani et al, 2015). سلامت از مقوله‌های مهم و حیاتی زندگی بشر است و اگر به مخاطره بیفتد، این احتمال وجود دارد که فرد برای رفع خطر دست به اقدامات زیادی بزند. از جمله این اقدامات، اطلاع‌یابی سلامت توسط فرد است؛ به این معنا که اگر اطلاعاتی برای حفظ سلامت یا رفع بیماری مورد نیاز و حیاتی باشد، به احتمال بسیار زیاد وی برای دستیابی به آن اطلاعات دست به جستجو خواهد زد. اهمیت اطلاع‌یابی سلامت تا آن جاست که برخی بر این باورند که جستجو و در دسترس قرار دادن اطلاعات سلامت، یکی از راه‌های پیشگیری از بیماری است (Lalazaryan & Zare Farashband 2014).

هرچند جستجوی اطلاعات سلامت در بحران همه‌گیری یک بیماری کمتر مورد بررسی قرار گرفته است اما مطالعات متعددی پیرامون جستجوی اطلاعات سلامت به طور کلی انجام گرفته است که می‌توان به برخی از آن‌ها از جمله (Ha & Jung Lee (2011)، Alipour (2011)، Kahouei et al (2012)، Akhu-Zaheya (2014)، Zare Gavgani، Lalazyrian، Lalazaryan (2014)، Gheysari & Asghari Jafarabadi (2014)، Zare Farashbandi et al (2014)، Zare Farashbandi، Riahi، Hariri & Nooshinfard (2016)، Zare Farashbandi et al (2015a)، Zare Farashbandi et al (2015b)، Zare Farashbandi et al (2016) و Zare Farashbandi et al (2017) اشاره کرد.

شیوع بیماری کووید ۱۹ در اواخر سال ۲۰۱۹ میلادی باعث شد تا سازمان بهداشت جهانی اعلام همه‌گیری نماید و نیاز به اطلاعات معتبر و صحیح برای مقابله با این ویروس و بیماری به نیازی جدی تبدیل شد؛ به گونه‌ای که بسیاری از افراد دست به جستجو برای کسب اخبار و اطلاعات پیرامون این بیماری و راه‌های پیشگیری یا درمان آن زدند. با توجه به موارد یاد شده، پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این پرسش‌ها برآمد:

۱. هدف شهروندان کرمانشاهی از جستجوی اطلاعات درباره بیماری کووید ۱۹ چیست؟
۲. شهروندان کرمانشاهی اطلاعات مربوط به بیماری کووید ۱۹ را از چه منابعی کسب می‌کنند؟

۳. آیا اطلاع‌بازی شهروندان کرمانشاهی در مورد کووید ۱۹ از نظر سن، جنسیت و مدرک تحصیلی متفاوت است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر نوع، توصیفی و از نظر هدف کاربردی بود و با استفاده از روش پیمایشی انجام شد و داده‌ها با استفاده از پرسشنامه گردآوری شدند. روایی پرسشنامه توسط چهار نفر از اساتید و هفت دانش‌آموختگان و دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری مورد بررسی قرار گرفت. پایایی ابزار گردآوری داده‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که آلفای ۰,۸۱ حکایت از پایایی مطلوب پرسشنامه داشت. نمره‌گذاری گویه‌های پرسش‌نامه بر اساس طیف پنج مرحله‌ای لیکرت تنظیم شده بود. جامعه این پژوهش اگر در شرایطی عادی انجام می‌شد باید شامل تمامی شهروندان کرمانشاهی می‌بود؛ اما با توجه به این که مطالعه حاضر در شرایط بحران همه‌گیری بیماری و قرنطینه انجام شده است امکان دسترسی به همه شهروندان به صورت مساوی و عادلانه وجود نداشت؛ همچنین نظر به این که امکان توزیع پرسش‌نامه نیز وجود نداشت، پرسش‌نامه پژوهش به صورت یک فرم الکترونیکی و از طریق دو گروه و یک کانال تلگرامی در اختیار ۲۹۸۱۲ نفر از شهروندان کرمانشاهی قرار گرفت و از همه آنها خواسته شد با پاسخگویی به پرسش‌نامه، در پژوهش مشارکت کنند. گروه‌ها و کانال‌ها یاد شده در دوران انتخابات مجلس شورای اسلامی اسفند ۱۳۹۸، با هدف تبلیغات انتخاباتی راه‌اندازی شده بودند که با شیوع بیماری کووید ۱۹ از آنها برای توزیع پرسشنامه و گردآوری داده‌های پژوهش استفاده شد. اعضای این گروه‌ها و کانال‌ها عمدتاً ساکن شهر کرمانشاه بودند.

حجم نمونه مورد نیاز از بین این جمعیت طبق جدول مورگان ۳۷۷ نفر و روش نمونه‌گیری، تصادفی در دسترس بود. پرسشنامه در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷ به گروه‌ها و کانال‌ها یاد شده ارسال شد و تا تاریخ ۱۳۹۹/۱/۶ تعداد ۳۷۷ نفر از جمعیت یاد شده در پژوهش مشارکت کردند. پس از رسیدن به حد نصاب مورد نیاز، دسترسی به پرسشنامه الکترونیکی مسدود شده و داده‌های گردآوری شده از ۳۷۷ نفر تحلیل شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار اسپاس پی اس اس نسخه ۲۲ و در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد.

یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۱ داده‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در جدول مشهود است بیشترین تعداد پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه از نظر سن مربوط به بازه سنی ۳۶ تا ۴۰ سالگی با ۷۹ نفر (۲۰,۹ درصد) بود. پس از این گروه سنی افراد ۲۶ تا ۳۰ سال و ۳۱ تا ۳۵ سال در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. کمترین گروه سنی پاسخ‌دهندگان مربوط به گروه سنی زیر ۱۶ سال با ۴ نفر (۱ درصد) بود. از نظر جنسیت ۵۳,۳ درصد افراد را افراد مذکر و ۴۶,۷ درصد را افراد مونث تشکیل دادند. از نظر سطح تحصیلات که در پرسش‌نامه با گویه آخرین مدرک تحصیلی مورد سوال قرار گرفته بود افراد دارای مدرک کارشناسی با ۳۷ درصد در رتبه اول و دیپلم‌ها با ۳۴,۲ و دارندگان مدرک کارشناسی ارشد با ۱۴,۳ درصد در رتبه‌های بعدی قرار داشتند.

زارع: اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری...

جدول ۱. مشخصات جمعیت‌شناختی

Table1. Demographic Information

درصد percent	فراوانی freq	آخرین مدرک تحصیلی education	درصد Percent	فراوانی Freq	جنسیت Gender	درصد percent	فراوانی Freq	سن Age
11.67109	44	زیر دیپلم Under diploma	46.68435	176	مونث Female	1.061008	4	-16
34.21751	129	دیپلم diploma	53.31565	201	مذکر male	3.1830239	12	16-20
1.591512	6	فوق دیپلم Ultra diploma				15.384615	58	21-25
37.13528	140	کارشناسی bachelor				20.424403	77	26-30
14.32361	54	کارشناسی ارشد master				16.180371	61	31-35
1.061008	4	دکتری doctoral	100	377	کل Total	20.954907	79	36-40
						12.201592	46	41-45
100	377	کل Total				10.61008	40	+45
						100	377	کل Total

با توجه به توزیع غیرنرمال داده‌ها، برای رتبه‌بندی اهداف اطلاع‌یابی و منابع مورد استفاده از آزمون رتبه‌بندی فریدمن استفاده شد. جدول شماره ۲ داده‌های مربوط به هدف شهروندان از جستجوی اطلاعات سلامت مرتبط با کووید ۱۹ را نشان می‌دهد. یافته‌های نشان داد که اطلاع از نشانه‌های بیماری و اطلاع از روش‌های پیشگیری بیشتر از آگاهی از روش‌های درمان و اطلاع از اخبار مبتلایان و متوفیان - به عنوان هدف اطلاع‌یابی سلامت - مد نظر شهروندان کرمانشاهی بود. با توجه به این که نمره متوسط از ۳ محاسبه شده بود، یافته‌ها نشان داد میانگین تمامی مولفه‌ها بالاتر از سطح متوسط است که نشان دهنده اهمیت کسب اطلاعات سلامت در مورد بیماری کووید ۱۹ توسط شهروندان کرمانشاهی بود.

جدول ۲. هدف از جستجوی اطلاعات

Table2. Aim of seeking information

آزمون فریدمن Friedman Test	انحراف استاندارد Std. Dev	میانگین Mean	میانگین رتبه‌ها Ranks Mean	مولفه Factor	هدف از جستجوی اطلاعات درباره بیماری کووید ۱۹ Aim of seeking information about Covid19
P= 0.000 df=3	0.93	4.1	4.4	اطلاع از نشانه‌های بیماری know about sings of disease	
	0.86	3.9	4.2	اطلاع از روش‌های پیشگیری بیماری know about prevention of disease	
	0.81	3.4	3.8	اطلاع از روش‌های درمان بیماری Know how to treat the disease	
	1.03	3.1	3.3	اطلاع از اخبار مبتلایان و فوتی‌ها News of Patients and deaths	

جدول شماره ۳ نشان‌دهنده یافته‌های مربوط به منابع چاپی مورد استفاده شهروندان کرمانشاهی برای اطلاع‌یابی در مورد بیماری کووید ۱۹ است. همان‌گونه که در جدول مشخص است نمره میانگین تمامی منابع چاپی پائین‌تر از ۲ و در سطح کم و خیلی کم است. این به آن معنی است که شهروندان کرمانشاهی برای اطلاع‌یابی در مورد بیماری کووید ۱۹ از منابع چاپی استفاده اندکی داشتند و این منابع جایی در اطلاع‌یابی سلامت در مورد این بیماری نداشت. همچنین نتیجه آزمون رتبه‌بندی فریدمن نشان داد علی‌رغم معنی‌دار بودن تفاوت بین استفاده از منابع چاپی، سطح معنی‌داری پائین‌تر از اهداف اطلاع‌یابی بود. نمرات انحراف استاندارد مربوط به منابع چاپی مورد استفاده نیز نشان داد که به نسبت اهداف اطلاع‌یابی، پاسخ‌های ارائه شده توسط پاسخ‌دهندگان به پرسش‌های مربوط به منابع چاپی از پراکندگی و تنوع کمتری برخوردار بود.

جدول ۳. منابع چاپی مورد استفاده

Table3. Printed Resources

آزمون فریدمن Friedman Test	انحراف استاندارد Std. Dev	میانگین Mean	میانگین رتبه‌ها Ranks Mean	مولفه Factor
P= 0.004 df=3	0.72	1.6	1.7	کتاب Book
	0.81	1.2	1.6	نشریات علمی Journals
	0.69	1.2	1.1	روزنامه‌ها و نشریات عامه پسند Newspapers & Periodicals
	0.77	1.1	1.1	سایر موارد نظیر بروشور، چزوه و ... Other ... resources

منابع چاپی مورد استفاده برای اطلاع‌یابی درباره کووید ۱۹
Printed resources used for knowing about Covid19

یافته‌های مربوط به پرسش از پزشک به منظور اطلاع‌یابی در مورد ویروس کرونا و بیماری کووید ۱۹ نشان داد که پزشکان عمومی هم به صورت حضوری و هم به صورت غیرحضوری از طریق تلفن یا شبکه‌های اجتماعی، بیش از بقیه پزشکان مورد رجوع قرار گرفته‌اند. اما به طور کلی نمره میانگین نشان داد میزان رجوع به پزشکان در سطحی پائین‌تر از حد متوسط است. همان‌گونه که در جدول ۴ مشخص است پزشکان متخصص، فوق تخصص و پزشکان طب سنتی در اولویت‌های بعدی شهروندان کرمانشاهی برای کسب اطلاعات سلامت در مورد کووید ۱۹ بودند. نمره میانگین در تمامی موارد در پرسش غیرحضوری بالاتر از پرسش حضوری بود که با توجه به شرایط قرنطینه قابل توجیه است. همچنین نمره انحراف استاندارد حاکی از تفاوت و تنوع پاسخ‌ها بود.

زارع: اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری...

جدول ۴. پرسش از پزشک

Table 4. Asking Doctor

آزمون فریدمن Friedman Test	انحراف استاندارد Std. Dev	میانگی ن Mean	میانگین رتبه ها Ranks Mean	مولفه Factor
P= 0.000 df=7	0.91	2.1	2.3	پزشک عمومی (حضوری) Public Dr. (Direct)
	1.3	3.1	2.9	پزشک عمومی (غیرحضوری) Public Dr. (In Direct)
	0.83	2.09	2.3	پزشک متخصص (حضوری) Special Dr. (Direct)
	1.06	2.6	2.6	پزشک متخصص (غیرحضوری) .Special Dr. (In Direct)
	0.76	1.99	2.1	پزشک فوق تخصص (حضوری) Ultra Special Dr. (Direct)
	1.2	2.2	2.5	پزشک فوق تخصص (غیرحضوری) Ultra Special Dr. (In Direct)
	0.89	1.68	1.9	پزشک طب سنتی (حضوری) Traditional medicine Dr. (Direct).
	1.08	2.9	2.01	پزشک طب سنتی (غیرحضوری) Traditional medicine Dr. (In Direct)

پرسش از پزشک
Asking
Doctor

رسانه‌های دیداری شنیداری همواره به عنوان مرجع و منبعی مهم برای کسب خبر و اطلاعات در زندگی روزمره از جمله اطلاع‌یابی سلامت مطرح بوده‌اند. اولویت شهروندان کرمانشاهی برای کسب اطلاعات در مورد بیماری کووید ۱۹ از رسانه‌های دیداری شنیداری، متمرکز بر برنامه‌های تلویزیونی رسانه ملی و تلویزیون‌های ماهواره‌ای بود. نمره میانگین این دو رسانه، از سطح متوسط بالاتر و در سطح زیاد تا خیلی زیاد بود. رادیو نیز کمتر از همه رسانه‌های دیداری شنیداری مورد توجه شهروندان کرمانشاهی برای اطلاع‌یابی سلامت در مورد بیماری کووید ۱۹ بود. (جدول ۵)

جدول ۵. استفاده از رسانه های دیداری شنیداری

Table 5. Using Audio Visual Media

آزمون فریدمن Friedman Test	انحراف استاندارد Std. Dev	میانگین Mean	میانگین رتبه ها Ranks Mean	مولفه Factors
P= 0.001 df=4	1.06	4.06	4.1	رسانه ملی (تلویزیون) TV
	1.21	3.98	3.9	تلویزیون های ماهواره ای Satellite
	0.98	2.09	2.6	شبکه تخصصی سلامت Special Channel of Salamat
	1.12	1.59	1.8	شبکه تلویزیونی استانی Province TV
	0.75	1.3	1.6	رادیو Radio

استفاده از رسانه های
دیداری شنیداری
Using A/V
Media

برای اطلاع یابی و کسب اخبار و اطلاعات مرتبط با سلامت به طور عام و بیماری کووید ۱۹ به طور خاص، فضای مجازی همواره مورد توجه جستجو کنندگان اطلاعات بوده است. شهروندان کرمانشاهی نیز برای اطلاع یابی سلامت مرتبط با کووید ۱۹ بیش از هر منبع و مرجعی، متکی به پیام رسان های عمومی نظیر تلگرام و واتس آپ و نیز صفحات شبکه های اجتماعی نظیر اینستاگرام و توئیتر بودند. نمره میانگین این دو منبع نشان دهنده استفاده بسیار زیاد شهروندان کرمانشاهی از این دو ابزار به منظور اطلاع یابی در مورد بیماری کووید ۱۹ بود. این در حالی بود که تفاوت بین مولفه های استفاده از فضای مجازی معنادار و نمره انحراف استاندارد نشان دهنده تنوع و پراکندگی زیاد پاسخ ها بود.

جدول ۶. استفاده از فضای مجازی

Table 6. Using Virtual Space

آزمون فریدمن Friedman Test	انحراف استاندارد Std Dev.	میانگین Mean	میانگین رتبه ها Ranks Mean	مولفه
P= 0.000 df=3	1.24	4.46	4.53	پیام رسان های (تلگرام و واتس آپ) Messengers (Telegram & WhatsApp)
	1.29	3.98	4.49	شبکه های اجتماعی (اینستاگرام و توئیتر) Social Networks (Instagram & Tweeter)
	1.34	2.9	3.2	وب سایت ها Websites
	1.09	1.29	1.4	پیام رسان های داخلی Internal Messengers

استفاده از فضای
مجازی
Using virtual
Space

زارع: اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری...

برای تعیین تفاوت اطلاع‌یابی شهروندان کرمانشاهی در مورد کووید ۱۹، از آزمون کای اسکوئر استفاده شد. همان‌گونه که در جدول ۷ قابل مشاهده است، اطلاع‌یابی سلامت شهروندان کرمانشاهی، از نظر جنسیت و تحصیلات تفاوت معناداری داشت اما از نظر سن تفاوتی میان اطلاع‌یابی آنان مشاهده نشد.

جدول ۷. تفاوت اطلاع‌یابی بر اساس سن، جنسیت و تحصیلات

درجه آزادی	معنی داری	کای اسکوئر	
df	Sig	X2	
7	0.41	14.02	سن Age
1	0	13.69	جنسیت Gender
5	0.001	12.09	تحصیلات Education

بحث و نتیجه‌گیری

هدف مطالعه حاضر بررسی اهداف و منابع اطلاع‌یابی شهروندان کرمانشاهی در مورد بیماری کووید ۱۹ بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که برای شهروندان کرمانشاهی، اطلاع از نشانه‌های بیماری و نیز راه‌های پیشگیری از بیماری کووید ۱۹ در اولویت اطلاع‌یابی سلامت قرار داشت. این امر احتمالاً بیشتر باید مربوط به کسانی باشد که هنوز به بیماری دچار نشده‌اند و شاید اگر امکان دسترسی به مبتلایان و مشارکت آنان در پژوهش فراهم می‌شد، اهداف دیگری نظیر اطلاع‌یابی در مورد راه‌های درمان بیشتر مورد توجه قرار می‌گرفت. البته اطلاع‌یابی در مورد اخبار و آمار مبتلایان و فوتی‌ها کمتر از سایر اهداف مورد توجه مشارکت‌کنندگان در پژوهش قرار داشت. این نتیجه با یافته‌های (2014) Akhu-Zaheya etal و (2016) Riahi, Hariri & Nooshinfard همسو بود. آنان نیز در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیده بودند که اطلاع از روش‌های پیشگیری بیش از بقیه اهداف، مد نظر جستجوکنندگان اطلاعات سلامت است.

یافته‌های مربوط به منابع چاپی مورد استفاده برای اطلاع‌یابی سواد سلامت در مورد بیماری کووید ۱۹ نشان داد شهروندان کرمانشاهی تمایل چندانی به استفاده از منابع چاپی برای کسب اطلاعات سلامت ندارند. این نتیجه با نتایج (2014) Zare Gavvani, Gheysari & Asghari Jafarabadi، و (2017) Zare, Rahimi & Soofi همسو نبود. نتایج پژوهش‌های یاد شده حاکی از استفاده مطلوب از منابع چاپی برای اطلاع‌یابی سلامت بود. البته شاید عدم استفاده یا استفاده اندک از منابع چاپی نظیر کتاب و مجله برای کسب اطلاعات در مورد بیماری کووید ۱۹ با توجه به نوپدید بودن بیماری و جنبه‌های ناشناخته آن و نیز عدم انتشار منابع کافی در این زمینه قابل توجیه باشد. از سویی دیگر با توجه به اصل کمترین کوشش در رفتار اطلاع‌یابی، شاید طبیعی به نظر برسد که افراد ابتدا به سراغ منابع دیداری-شنیداری و الکترونیکی بروند که سهولت استفاده بیشتری دارند.

مراجعه به پزشکان و پرسش از ایشان برای کسب اطلاعات سلامت که از نتایج پژوهش‌های Riahi, Hariri & Nooshinfard (2016)، Zare, Rahimi & Soofi (2017) و Alipour (2011) بود در پژوهش حاضر مورد تأیید قرار

نگرفت. بر خلاف مطالعات یاد شده، نتایج این پژوهش نشان داد شهروندان کرمانشاهی تمایل چندانی به رجوع و سوال از پزشکان برای کسب اطلاعات مربوط به بیماری کووید ۱۹ ندارند. البته به توجه به شرایط بحرانی شیوع بیماری و نیز قرنطینه‌های صورت گرفته، اقبال اندک شهروندان کرمانشاهی برای اطلاع‌یابی از پزشکان در مورد بیماری یاد شده به ویژه به صورت حضوری قابل توجه و تا حدودی بدیهی به نظر می‌رسد.

استفاده از رسانه‌های دیداری شنیداری نظیر تلویزیون و شبکه‌های ماهواره‌ای تا حدود نسبتاً زیادی مد نظر شهروندان کرمانشاهی بود. سهولت استفاده، فراگیری و نیز حضور طولانی مدت شهروندان در منازل را می‌توان از دلایل این استفاده دانست. این یافته با نتایج پژوهش‌های (Lalazaryan(2014)، Zare و Lalazaryan et al(2014) و Farashbandi(2016) و Zare, Rahimi & Soofi (2017) همسو بود. یافته‌های آنان نیز حاکی از اهمیت رسانه‌های جدید در کسب اطلاعات سلامت بود.

فضای مجازی به ویژه پیام‌رسان‌ها و شبکه‌های اجتماعی را می‌توان یکی از مهم‌ترین منابع کسب خبر و اطلاعات سلامت دانست. یافته‌های این پژوهش نشان داد شهروندان کرمانشاهی برای کسب اطلاعات و اخبار مرتبط با بیماری کووید ۱۹ تا حد بسیار زیادی متکی به فضای مجازی به ویژه پیام‌رسان‌های تلگرام و واتس‌آپ و نیز شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام و توئیتر بودند. استفاده زیاد و خیلی زیاد پاسخ‌دهندگان از این رسانه‌ها برای کسب اطلاعات سلامت در زمان شیوع ویروس کرونا را می‌توان از دو زاویه توجه کرد. نخست نوع این ابزار و منابع و ویژگی‌های آن‌ها و مطابقت آن‌ها با اصل کمترین کوشش در اطلاع‌یابی و جنبه دوم نوع گردآوری داده‌های این پژوهش از طریق فرم الکترونیکی پرسش‌نامه است. با توجه به این که پرسش‌نامه به صورت الکترونیکی توزیع و داده‌ها، گردآوری شدند، بسیاری از مشارکت‌کنندگان در پژوهش افرادی بودند که در سطح نسبتاً زیادی از فضای مجازی، پیام‌رسان‌ها و شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند. استفاده از فضای مجازی برای کسب اطلاعات سلامت قبلاً نیز توسط (Ha & Jung Lee(2011)، Riahi, Hariri & Nooshinfard(2016)، و Zare, Rahimi & Soofi(2017) مورد تأیید قرار گرفته و توسط (Lalazaryan(2014)، Lalazaryan et al(2014) و Zare Farashbandi et al(2016) نیز مورد اشاره بود. البته هرچند شاید این گونه کسب خبر و اطلاعات در شرایط بحرانی قابل توجه باشد اما نباید از مخاطرات آن غافل بود. استفاده بالای شهروندان از رسانه‌های مجازی و دیداری شنیداری برای اطلاع‌یابی سلامت در مورد کووید ۱۹ در کنار مراجعه اندک به پزشکان و رجوع به منابع رسمی نظیر کتاب و نشریه می‌تواند مخاطره‌آمیز باشد؛ زیرا این امکان را تقویت می‌کند که برخی از اطلاعات غیرتخصصی و غیرمستند در مورد بیماری یاد شده مورد استفاده شهروندان قرار گیرد.

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین نشان داد که اطلاع‌یابی سلامت شهروندان کرمانشاهی از نظر جنسیت و تحصیلات متفاوت است اما تفاوت معناداری در اطلاع‌یابی از نظر سن مشاهده نشد. تأثیر متغیر سن بر اطلاع‌یابی سلامت که قبلاً توسط (Riahi, Hariri & Nooshinfard(2016)، Zare, Rahimi & Soofi(2017) تأیید شده بود در پژوهش حاضر تأیید نشد. عدم تأثیر سن بر رفتار اطلاع‌یابی سلامت که از یافته‌های پژوهش حاضر بود قبلاً توسط (Zare Farashbandi et al(2016) تأیید شده بود. آنان به این نتیجه دست یافتند که سن روی برخی مولفه‌های رفتار اطلاع‌یابی تأثیر داشته و روی برخی دیگر بی‌تأثیر است.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان گزارش نشده است.

References

- Akhu-Zaheya LM, Jagbir MT, Othman A, Ahram M. (2014) Media use for seeking health/cancer related information: Findings from knowledge, attitudes and practices towards cancer prevention and care survey in Jordan. *International journal of nursing practice*, 20(6):608-615
- Alipour A. (2012). The role of Health and medical program on TV answering's physical and mental health. Master Thesis, Allame University. 18-22. (In Persian)
- Broussard R, Doty P. (2016). Toward an understanding of fiction and information behavior. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 53(1):1-16.
- Fadaie G. (2016). Editorial: Information behavior and its importance. *Research on Information Science & Public Libraries*, 21 (4) :491-496. (In Persian)
- Ha S, Jung Lee Y. (2011) Determinants of consumer-driven healthcare: Self-confidence in information search, health literacy, and trust in information sources. *International Journal of Pharmaceutical and Healthcare Marketing*, 5(1):8-24.
- Kahouei M, Babamohamadi H, Ghazavi S, Mehdizadeh J. (2012) A survey on barriers to access health information resources of nursing care from the perspectives of nurses and nursing students. *JHA*, 15 (49) :27-38. (In Persian)
- Lalazaryan, A. (2014). Investigating the Behavioral Information Behavior of Diabetic Patients in Isfahan Based on the Lango Model in 2013. Master's Thesis. Isfahan: University of Medical Sciences, School of Management and Medical Information. (In Persian).
- Lalazaryan A, Zare Farashbandi F. (2014). A Review of models and theories of health information seeking behavior. *Int J Health Syst Disaster Manage* 2014; 2:193-203
- Lalazaryan, A. Zare Farashbandi, F. Rahimi, A. Hassanzadeh, A. (2014), examining the impact of individual factors on health information founding behavior of diabetic patients, health management quarterly, 58: 98-108(In Persian).
- Ramezankhani A, Ghafari M, Rakhshani F, Ghanbari S, Azimi S. (2015) Comparison of health literacy between medical and non-medical students in Shahid Beheshti Universities in the academic year 92-93 . *Pajoohandeh Journal*, 20 (2) :78-85. (In Persian)
- Riahi A, Hariri N, Nooshinfard F. (2016). Study of health Information needs and barriers to access among afghan and iraqi immigrants in Iran. *JNKUMS*, 7 (3) :597-610
- Wilson, T. (1999). Models in information behavior research. *Journal of Documentation*, 55(3). 249-270.
- Wilson, T (2002). Human information behavior. *Information Science*, 3(2), 49-55.
- Zare A, Rahimi S, Soofi K. (2017). The study of the information seeking behavior of health literacy among students of Razi University of Kermanshah. *Journal of Health Literacy*. Summer, 2(2): 63-72. (In Persian)

- Zare-Farashbandi F, Lalazaryan A, Rahimi A, Hassanzadeh A. (2015) a. Active and passive receipt of health information by diabetic patients in Isfahan. Payesh, 14(6), 729-740. (In Persian).
- Zare-Farashbandi F, Lalazaryan A, Rahimi A, Hassanzadeh A. (2015) b. How health information is received by diabetic patients? Advanced Biomedical Research, 4(1), 126-134.
- Zare-Farashbandi F, Lalazaryan A, Rahimi A, Hassanzadeh A. (2016). The Effect of Contextual Factors on Health Information Seeking Behavior of Isfahan Diabetic Patients. Irania journal of Nursing Research. 11 (1) :76-86(In Persian)
- Zare Gavvani V, Gheysari E, Asghari Jafar Abadi M. (2014). A Study on the Information Seeking Behavior of Members of Qazvin Public Libraries on Health Related Topics. Pub Lib J, (1):93-112. (In Persian).

Copyrights

© 2022, the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

